

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของ นักศึกษาอาชีวะในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย Factors Influencing Legal Substance Use Behaviors among Vocational Students in Eastern Region, Thailand

พรพรรณ ศรีโสภา* อาทิตยา อติวิชยานนท์** สายฝน ม่วงคุ้ม* พรพรรณ สุดใจ* ปาจร่า โพธิ์หัง*
พิชามณู อินทะพุด* ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์* นิสากร กรุงไกรเพชร* วัชรกันญ์ อะเวลา*
Pornpan Srisopa,* Artittaya Artiwichayanon,** Saifone Moungekum,* Pornpun Sudjai,* Pachara Photihung,*
Pichamon Intaput,* Pornpat Hengudomsab,* Nisakorn Krungkraipetch,* Watcharagan Awela*
*** คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี
*** Faculty of Nursing, Burapha University, Chonburi province
** Corresponding Author: artittaya@buu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาอาชีวะในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สารเสพติด 3) แบบสอบถามความยากในการกำกับอารมณ์ 4) แบบสอบถามลักษณะบุคลิกภาพที่เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด และ 5) แบบประเมินภาวะสุขภาพจิต มีค่า CVI อยู่ในช่วง 0.89 - 1 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามส่วนที่ 3 - 5 เท่ากับ 0.81, 0.75 และ 0.86 ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกเชิงพหุ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 45.48 ใช้สารเสพติดถูกกฎหมาย ชนิดของสารเสพติดถูกกฎหมายที่กลุ่มตัวอย่างใช้สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สุรา บุหรี่ และกัญชา ร้อยละ 48.8, 41.6 และ 3.4 ตามลำดับ กลุ่มที่ใช้สารเสพติดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 80.9 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมาย ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา พบว่า ระดับผลการเรียนเฉลี่ยที่อยู่ในช่วง 3.01 - 4.00 ($OR_{Adj} = 0.26$, 95% CI: 0.12 - 0.58) ความไม่เพียงพอของค่าใช้จ่าย ($OR_{Adj} = 1.60$, 95% CI: 1.14 - 2.26) การทำงานพิเศษ ($OR_{Adj} = 1.64$, 95% CI: 1.20 - 2.23) เพื่อนเคยมีพฤติกรรมใช้สารเสพติด ($OR_{Adj} = 3.59$, 95% CI: 2.39 - 5.39) และเพื่อนกำลังใช้สารเสพติด ($OR_{Adj} = 5.14$, 95% CI: 3.64 - 7.27) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นควรเสริมทักษะในการเลือกคบเพื่อนและเสริมสร้างทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการ

Received: March 28, 2024; Revised: July 5, 2024; Accepted: July 8, 2024

ใช้ชีวิต ทักษะการปฏิเสธให้กับนักศึกษา และหาแหล่งทุนสนับสนุนนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด

คำสำคัญ: ปัจจัย พฤติกรรม สารเสพติดถูกกฎหมาย บุคลิกภาพ นักศึกษาอาชีว

Abstract

This cross-sectional research aimed to examine factors influencing legal substance use behaviors among vocational students in the Eastern Region, Thailand. The samples were students randomly recruited from vocational schools in the Eastern Region, Thailand using multistage cluster sampling. Self-reported questionnaires were used for data collection including 1) personal data record form 2) Substance Abuse Behavior Scale 3) Difficulties in Emotion Regulation Scale 4) Substance Use Risk Profile Scale, and 5) Depression Anxiety Stress Scale: DASS-21. The CVI values were in the range of 0.89 - 1. The reliability of the third to fifth questionnaires was tested using Cronbach's alpha coefficient, yielding values of 0.81, 0.75 and 0.86 respectively. Data were analyzed using descriptive statistics and multivariate logistic regression. The results showed that 45.48% of the sample used legal substances in the past 3 months with 48.8%, 41.6%, and 3.4% of all legal substances coming from alcohol, cigarettes, and cannabis respectively. The majority of those utilizing legal substances (80.9%) were men. The multivariate logistic analysis found that the average academic performance level (GPA) was within the range of 3.01 - 4.00 ($OR_{Adj} = 0.26$, 95% CI: 0.12 - 0.58), insufficient income ($OR_{Adj} = 1.60$, 95% CI: 1.14 - 2.26), having part-time work ($OR_{Adj} = 1.64$, 95% CI: 1.20 - 2.23), having a friend who used drugs in the past ($OR_{Adj} = 3.59$, 95% CI: 2.39 - 5.39) and having a friend currently using substance ($OR_{Adj} = 5.14$, 95% CI: 3.64 - 7.27) had statistical significant influence with current legal substance use behaviors in the past 3 months. Therefore, enhancing life skills related to choosing friends. As well as other skills such as life skills and refusal skills. And provide resources to support students who are in financial need.

Keywords: factors, behaviors, legal substance, personality, vocational students

ความเป็นมาและความสำคัญ ของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ทราบดีว่าปัญหายาเสพติดเป็นภัยคุกคามทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่สามารถเข้าถึงสารเสพติดได้ง่าย ประกอบกับเป็นวัยที่อยากรู้ อยากรลอง และต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อน จึงทำให้กลุ่มเยาวชนเกิด

การริเริ่มทดลองใช้ และอาจเสพติดได้ในที่สุด¹⁻³ จากรายงานของสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime) ปี ค.ศ. 2022 พบว่า ประชากรทั่วโลกในช่วงอายุ 15 - 64 ปี จำนวน 284 ล้านคน มีการใช้สารเสพติดในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 5.6 ซึ่งเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 26 เมื่อเทียบกับ

10 ปีที่ผ่านมา⁴ และจากการสำรวจการใช้สารเสพติดในกลุ่มเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกาปี ค.ศ. 2020 พบว่า ในช่วงปี ค.ศ. 2016 - 2020 เยาวชนมีการใช้สารเสพติดเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 61 มีการใช้สุราร้อยละ 62 และมีการใช้ยาในทางที่ผิด ร้อยละ 50⁵ ส่วนการศึกษาในประเทศไทย มีการสำรวจความชุกของการใช้สารเสพติดทุกชนิดในวัยรุ่น พบว่า มีความชุกด้านการใช้สารเสพติดทุกชนิด ร้อยละ 20.19³ และจากการสำรวจการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา พบว่า นักศึกษาเคยใช้สารเสพติดในชีวิตอย่างน้อยหนึ่งชนิด ร้อยละ 23.2 - 35.3⁶ นอกจากนี้มีการศึกษาความชุกของการใช้สารเสพติดแต่ละชนิดของนักศึกษาอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งของภาคเหนือตอนบน พบว่า สารเสพติดที่ใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ แอลกอฮอล์ บุหรี่ และกัญชา คิดเป็นร้อยละ 47.5, 36.1 และ 9.5 ตามลำดับ⁷ และนักศึกษาระดับอาชีวศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดมากกว่า 1 ชนิดในวันเดียวกันมากถึงร้อยละ 41.2² สภาพการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษามีการใช้ยาเสพติดอย่างแพร่หลาย ถือเป็นพฤติกรรมที่เป็นเหตุให้เกิดความเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิต ขาดโอกาสในการพัฒนานตนเองให้เป็นปกติ ถือเป็นภัยคุกคามต่อสังคม ส่งผลกระทบต่อกำลังสำคัญของประเทศชาติ และความมั่นคงในทุกภาคส่วนของสังคมโลก

ผลกระทบจากการใช้สารเสพติด อาจก่อให้เกิดปัญหาทั้งต่อบุคคล ครอบครัว สังคม และระบบบริการสุขภาพ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการศึกษาผลกระทบจากปัญหาการติดสารเสพติดของเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดจะมีพฤติกรรมหนีเรียน ไม่สนใจเรียน มีการลาออกกลางคันจึงไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา และใช้เวลาว่างอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่ใช้สารเสพติด เป็นผลให้ร่างกายทรุดโทรม สภาพร่างกายไม่สมบูรณ์ แข็งแรง¹ ทางด้านจิตใจ มีความวิตกกังวลสูง หุนหันพลันแล่น

ขาดการควบคุมตัวเอง และการแสดงออกถึงการต่อต้านกฎระเบียบของสังคม⁸ นอกจากนี้การเริ่มใช้สารเสพติดตั้งแต่อายุยังน้อย มีโอกาสเกิดปัญหาทางด้านจิตสังคมในระยะยาวเพิ่มขึ้น⁹ ครอบครัวมีความทุกข์ใจ เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และอาจนำไปสู่ปัญหาทางอาชญากรรมได้ สร้างความเดือดร้อนและส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนในสังคม¹ นอกจากนี้มีการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)³ และยังพบว่า วัยรุ่นมีการดื่มแอลกอฮอล์ก่อนและขณะมีเพศสัมพันธ์อีกด้วย¹⁰ ซึ่งหากขาดการป้องกันที่ถูกต้องอาจทำให้เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์หรือการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดผลกระทบในหลายมิติเป็นวงกว้าง ทั้งค่าใช้จ่ายของระบบดูแลสุขภาพของประเทศ การบำบัดฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด รวมถึงอาจมีการเพิ่มขึ้นของประชากรในครอบครัวที่ขาดความพร้อม อันจะส่งผลกระทบคุณภาพของประชากรในอนาคตได้

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มเยาวชน พบว่าเป็นผลมาความสัมพันธ์ของหลายปัจจัยร่วมกัน รวมเรียกว่า ปัจจัยทางด้านจิตสังคม (Biopsychosocial factors) ในด้านชีววิทยา เกี่ยวข้องกับ เพศ อายุ พันธุกรรม ออร์โมน และสารเคมีในสมอง บุคคลกลุ่มนี้อยู่ในช่วงระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย ขณะเดียวกันมีการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม และจิตใจตามไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามในวัยนี้ยังขาดประสบการณ์ ขาดความยับยั้งชั่งใจ ส่งผลให้วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงเพิ่มมากขึ้น¹¹ นอกจากนี้ปัจจัยทางเพศ ทำให้มีความแตกต่างด้านระบบประสาทชีววิทยา เพศหญิงและชายจึงมีการตอบสนองทางด้านการคิด อารมณ์ และพฤติกรรมการใช้สารเสพติดที่แตกต่างกัน¹²

ในด้านจิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พบว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้ อยากลอง ต้องการความตื่นเต้นท้าทาย การเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน แต่ยังขาดการควบคุมกำกับตนเอง หากมีความยากในการกำกับอารมณ์ มักขาดความสามารถในการยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การไม่ยับยั้งชั่งใจจึงเพิ่มโอกาสเสี่ยงของการเป็นผู้ใช้สารเสพติดได้⁷ และมีการศึกษา พบว่าการกำกับอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการใช้ บุหรี่ แอลกอฮอล์ และกัญชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)¹³ จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สารเสพติดกับพฤติกรรมแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจของนักเรียนอาชีวศึกษา พบว่า วัยรุ่นที่ใช้สารเสพติดมีพฤติกรรมแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้สารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)⁷ และยังพบว่า ลักษณะบุคลิกภาพแบบ หุนหันพลันแล่นและการไม่ยับยั้งชั่งใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้สารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)^{7,14} ด้านสุขภาพจิต พบว่า การใช้สารเสพติดเพิ่มขึ้นในวัยรุ่นที่มีความทุกข์ทางใจ¹⁵ และบุคคลที่มีภาวะซึมเศร้าจะมีการใช้สารเสพติดเพิ่มมากขึ้น¹⁶ และที่สำคัญวัยนี้อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ปัจจัยทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอาจเป็นเหตุสำคัญที่หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมในทางที่ดีหรือไม่ดีได้ ทั้งแบบอย่างจากบุคคลในครอบครัว เพื่อน และชุมชน จากการศึกษา พบว่า การใช้สารเสพติดในเพื่อนมีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.73, p < .001$)¹⁴ และมีการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว ($\beta = -0.209$) และกลุ่มเพื่อน ($\beta = -0.484$) มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)¹⁷

จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักศึกษาอาชีวศึกษาในหลายภูมิภาค ยกเว้นในเขตภาคตะวันออก

ซึ่งได้พัฒนาเป็นพื้นที่ระเบียงเขตเศรษฐกิจ (Eastern Economic Corridor: EEC) ของประเทศ ทำให้มีการขยายตัวของเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น ความต้องการภาคแรงงานเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนตลาดแรงงานของประเทศ ทว่าหากนักศึกษามีการใช้สารเสพติด โดยเฉพาะสารเสพติดที่ถูกกฎหมาย ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ง่าย ขาดกลไกการควบคุมการใช้ อาจกลายเป็นผู้ติดยาเสพติดในที่สุด ย่อมส่งผลกระทบต่อหลายด้าน นอกจากนี้การศึกษาปัจจัยทางด้านจิตใจยังมีจำกัด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันการใช้สารเสพติด ได้แก่ การกำกับอารมณ์ บุคลิกภาพที่เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด และภาวะสุขภาพจิต คณะผู้วิจัยจึงสนใจและเล็งเห็นประโยชน์ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก เพื่ออธิบายพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อันจะนำมาสู่การแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก

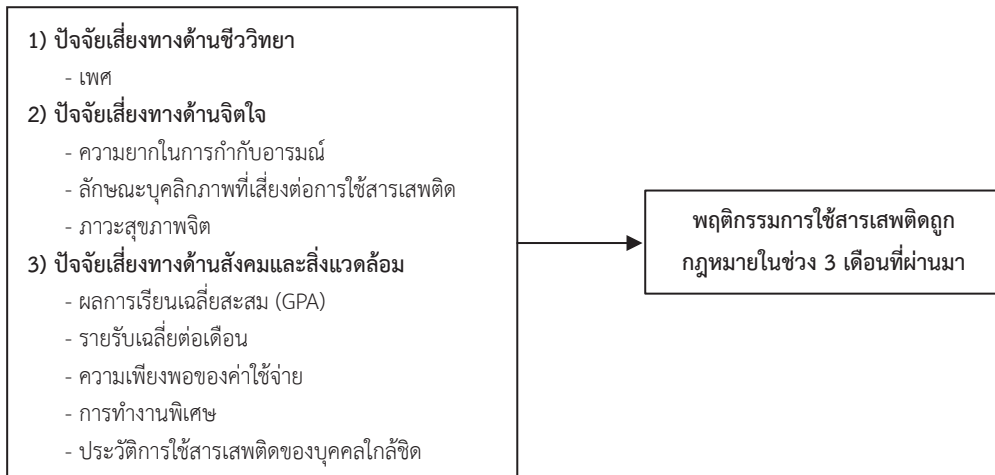
กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มเยาวชนเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของหลายปัจจัยร่วมกัน รวมเรียกว่า ปัจจัยทางด้านชีวจิตสังคม (Biopsychosocial factors) โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มปัจจัยหลัก ดังนี้

1) ปัจจัยเสี่ยงทางด้านชีววิทยา ได้แก่ เพศ จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า เพศชายมีการใช้สารเสพติดมากกว่าเพศหญิง^{6,10,15} และพบว่า ปัจจัยด้านเพศมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ²

2) ปัจจัยเสี่ยงทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความยากในการกำกับอารมณ์ ลักษณะบุคลิกภาพที่เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด และภาวะสุขภาพจิต ปัจจัยทางด้านจิตใจถือเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลที่สำคัญต่อการตัดสินใจใช้หรือไม่ใช้สารเสพติด จากการศึกษาพบว่า บุคคลที่มีความยากในการกำกับอารมณ์มักขาดการตระหนักรู้ เข้าใจ และยอมรับกับสภาวะอารมณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ขาดความสามารถในการยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การไม่ยับยั้งจึงเพิ่มโอกาสเสี่ยงของการเป็นผู้ใช้สารเสพติดได้⁷ นอกจากนี้ยังพบว่าการกำกับอารมณ์มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{13,18} ลักษณะบุคลิกภาพที่เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด ประกอบด้วย บุคลิกภาพแบบหมดหวัง ไวต่อความวิตกกังวล หุนหันพลันแล่น และแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ จากการศึกษา พบว่า วัยรุ่นที่ใช้สารเสพติดมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ สูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช้สารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁷ และการมีลักษณะบุคลิกภาพแบบหุนหันพลันแล่น มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{14,19} จากการศึกษาปัจจัยด้านสุขภาพจิต พบว่า ภาวะวิตกกังวลและอาการซึมเศร้ามีความสัมพันธ์กับโรคติดสารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{20,21} และบุคคลที่มีภาวะซึมเศร้าจะมีการใช้สารเสพติดเพิ่มมากขึ้น¹⁶

3) ปัจจัยเสี่ยงทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ผลการเรียนรู้เฉลี่ย รายรับเฉลี่ยต่อเดือน ความเพียงพอของค่าใช้จ่าย การทำงานพิเศษ และประวัติการใช้สารเสพติดของบุคคลใกล้ชิด เนื่องจากปัจจัยสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคล จากการศึกษา พบว่า สาเหตุของการใช้สารเสพติดส่วนมากมาจากการชักชวนของเพื่อน รุ่นพี่ในโรงเรียนและคนในชุมชน⁶ และมีการศึกษาพบว่า การใช้สารเสพติดในเพื่อนและการใช้สารเสพติดในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดในวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ¹⁴ ปัจจัยเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อน ครอบครัว และชุมชนจึงมีผลต่อการใช้สารเสพติดในวัยรุ่น^{22,23} ปัจจัยด้านการเรียนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สารเสพติด วัยรุ่นที่มีความรู้จะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดลดลง² จากการศึกษา พบว่า ในนักศึกษาอาชีวศึกษาที่มีระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2.5 มีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁶ ดังนั้นการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีจึงเป็นป้องกันการใช้สารเสพติดได้²⁴ ปัจจัยด้านความเพียงพอของค่าใช้จ่าย จากการศึกษา พบว่า ความเหลื่อมล้ำของรายได้เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ในนักเรียนหญิงเพิ่มขึ้น²⁵ และวัยรุ่นที่ครอบครัวยากมีรายได้ต่ำ มีความสัมพันธ์กับอุบัติการณ์การมาโรงพยาบาลด้วยปัญหาจากการใช้แอลกอฮอล์²⁶ ส่วนปัจจัยด้านการทำงานพิเศษ พบว่า การทำงานพาร์ทไทม์มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญ¹⁹ และการทำงานพิเศษในวัยรุ่นเป็นปัจจัยทำนายการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ²⁷ กรอบแนวคิดการวิจัยดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเสพติดที่ถูกกฎหมาย และปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องการศึกษาแบบผสมผสานเพื่ออธิบายพฤติกรรมและปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก

ประชากร คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก รวม 105,673 คน²⁸

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเข้าร่วมการวิจัย (Inclusion criteria) คือ 1) สัญชาติไทย 2) มีอายุอยู่ระหว่าง 15 - 20 ปี 3) สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ดี 4) ไม่มีการเจ็บป่วยทางจิตที่รุนแรง 5) ยินดีเข้าร่วมงานวิจัย 6) ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมการวิจัย เกณฑ์การคัดออกจากการวิจัย (Exclusion criteria) คือ 1) มีโรคทางจิตเวช

ที่รุนแรง 2) ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ไม่ได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมการวิจัย

คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรประมาณค่า ในกรณีทราบจำนวนประชากร²⁹ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 1,337 คน เพื่อป้องกันการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์และการไม่ตอบกลับ จึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 15 ของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,538 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 จังหวัดที่เป็นเขตพื้นที่ระเบียบเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง และกลุ่มที่ 2 จังหวัดปราจีนบุรี สระแก้ว จันทบุรี และตราด ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่ม กลุ่มละ 2 จังหวัด รวมเป็น 4 จังหวัด ประกอบด้วย ระยอง ฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี หลังจากนั้นทีมผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกสถาบันการศึกษาที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในแต่ละจังหวัด และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage cluster sampling) คือ 1) สุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มด้วยการจับฉลากเลือกประเภทวิชา เพื่อเป็นตัวแทนของสถาบัน 2) ประเภทวิชา 3) สุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มด้วยการจับฉลากเลือกสาขาวิชา เพื่อเป็นตัวแทนของ

แต่ละประเภทวิชา จำนวน 4 สาขาวิชา และ 3) สุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มด้วยการจับสลากเลือกชั้นปี เพื่อเป็นตัวแทนของสาขาวิชา ทั้งในระดับ ปวช. และ ปวส.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามด้วยตนเองประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ใช้ประเมินปัจจัยเสี่ยงทางด้านชีววิทยา สังคมและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย เพศ ผลการเรียนรู้เฉลี่ยสะสม (GPA) รายรับเฉลี่ยต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ การทำงานพิเศษ บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย สถานภาพสมรสของบิดาและมารดา โรคประจำตัวทางด้านจิตใจ โรคประจำตัวทางด้านจิตใจของมารดา โรคประจำตัวทางด้านจิตใจของบิดา การรับรู้ภาวะสุขภาพในปัจจุบัน และประวัติการใช้สารเสพติดของบุคคลใกล้ชิด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อสอบถามพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ได้แก่ แอลกอฮอล์ บุหรี่ กัญชา กระท่อม และสารผสมน้ำต้มใบกระท่อม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบการใช้หรือไม่ใช้สารเสพติด หากมีการใช้สารเสพติดในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ให้ระบุชนิดของสารเสพติดหลักที่ใช้บ่อยที่สุด และอายุที่เริ่มใช้สารเสพติด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความยากในการกำกับการอารมณ์ฉบับย่อภาษาไทย พัฒนาโดย Kaufman และคณะ³⁰ แปลเป็นฉบับย่อภาษาไทย³¹ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และทำการทดสอบค่าความเที่ยงในนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า มีค่าความเที่ยงของครอนบราคอยู่ในระดับดีมาก ($\alpha = 0.88$) ใช้ประเมินระดับความสามารถของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ต่อการจัดการกับสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา มีจำนวน 18 ข้อคำถาม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การไม่ยอมรับอารมณ์ที่กำลังเกิดขึ้นของตนเอง 2) ความยากในการจัดการพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ 3) ความยากในการควบคุมแรงกระตุ้น 4) ขาดการตระหนักรู้ในสภาวะอารมณ์ 5) มีความสามารถในการใช้กลยุทธ์ในการกำกับการอารมณ์อย่างจำกัด และ 6) ขาดความชัดเจนในการระบุสภาวะอารมณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ลักษณะคำตอบเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ การแปลผลคะแนนจะคิดในภาพรวมทั้งฉบับ มีช่วงคะแนนระหว่าง 18 - 90 คะแนน ค่าคะแนนยิ่งสูง หมายถึง มีความยากในการกำกับการอารมณ์สูง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามลักษณะบุคลิกภาพที่เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด (Substance Use Risk Profile Scale) พัฒนาโดย Woicik และคณะ³² ผู้วิจัยได้ทำการแปลย้อนกลับโดยใช้ Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures³³ ใช้ประเมินลักษณะของความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ทำให้เสี่ยงต่อการใช้สารในทางที่ผิด ประกอบด้วยบุคลิกภาพ 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) หมกหมุ่น 2) ไวต่อความวิตกกังวล 3) หุนหันพลันแล่น และ 4) ความรู้สึกแสวงหาความรู้สึกลึกซึ้งเร้าใจ มีข้อคำถามทั้งสิ้น 23 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราประมาณค่า 4 ระดับ การแปลผลคะแนนคิดแยกเป็นรายด้าน ภายหลังรวมคะแนนในแต่ละด้าน ระดับคะแนนที่สูง หมายถึง มีลักษณะบุคลิกภาพในด้านนั้นๆ ที่เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดสูง

ส่วนที่ 5 แบบประเมินภาวะสุขภาพจิต (Depression Anxiety Stress Scale: DASS-21) สร้างโดย Lovibond & Lovibond³⁴ และมีการพัฒนา ทดสอบคุณภาพเครื่องมือ และแปลเป็นภาษาไทยโดย Sukanlaya Sawang³⁵ ใช้ประเมินภาวะสุขภาพจิต ใน 3 ภาวะ ได้แก่ ภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล และเครียด ของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการประเมิน

แต่ละภาวะประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 7 ข้อ รวมทั้งหมด 21 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราวัด ประเมินค่า 4 ระดับ การแปลผลแบ่งเป็นระดับ ความรุนแรงของแต่ละภาวะตั้งแต่เล็กน้อยจนถึง รุนแรงมาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบ ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ของเครื่องมือทุกชุด โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสารเสพติดในวัยรุ่น ตรวจสอบเนื้อหาข้อคำถามกับความสอดคล้อง กับแนวคิดทฤษฎีของตัวแปร ได้ค่าความตรงตาม เนื้อหาของแบบสอบถามความยากในการกำกับอารมณ์ เท่ากับ 0.89 ส่วนแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สาร เสพติด แบบสอบถามลักษณะบุคลิกภาพที่เสี่ยงต่อ การใช้สารเสพติด และแบบประเมินภาวะสุขภาพจิต มีค่าเท่ากับ 1 และหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่กำลังศึกษา อยู่ในสถาบันอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกที่มี อายุระหว่าง 15 - 20 ปี จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้มา คำนวณค่าความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค พบว่า แบบสอบถามความยากในการ กำกับอารมณ์มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.81 แบบวัด ลักษณะบุคลิกภาพที่เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมีค่า ความเที่ยงในแต่ละองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.71 - 0.81 แบบประเมินภาวะสุขภาพจิต มีค่าความเที่ยงในแต่ละ องค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.85 - 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการ ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการวิทยาลัย ระดับอาชีวศึกษาทุกแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อ ขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. หลังจากได้รับอนุญาตแล้วจึงประสานงาน กับอาจารย์ผู้รับผิดชอบงานด้านยาเสพติดของ

แต่ละสถาบันเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนัดหมายวันและเวลาที่เก็บข้อมูล

3. ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจง วัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการเข้าร่วมโครงการวิจัย การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ประโยชน์และ ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการวิจัย กลุ่มตัวอย่างสามารถตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัย ได้อย่างอิสระ หากประสงค์เข้าร่วมโครงการวิจัยและมี อายุมากกว่า 18 ปี สามารถลงนามในใบยินยอม (Consent form) แต่หากอายุน้อยกว่า 18 ปี ต้องนำ เอกสารชี้แจงการเข้าร่วมโครงการวิจัยไปให้ผู้ปกครอง รับทราบและลงนามยินยอมอนุญาต และนำกลับมาส่ง ในการนัดหมายครั้งต่อไป จึงสามารถเข้าร่วมโครงการ วิจัยได้ กรณีที่กลุ่มตัวอย่างต้องการถอนตัว สามารถ ยกเลิกได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้สถานที่เป็น ห้องเรียนหรือห้องประชุม โดยคำนึงถึงความเป็นส่วนตัว ไม่พลุกพล่าน ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและอธิบาย วิธีการตอบแบบสอบถามอย่างละเอียด เน้นย้ำถึง คุณค่าของข้อมูลที่เป็นความจริง พร้อมทั้งชี้แจงถึง มาตรการการเก็บรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ไม่ต้องระบุชื่อหรือสัญลักษณ์ใดๆ ของผู้ตอบ แบบสอบถาม 2) หลังจากทำแบบสอบถามเสร็จให้ เก็บใบยินยอมและแบบสอบถามใส่ซองและปิดผนึก ด้วยตนเอง และ 3) ข้อมูลทั้งหมดจะถูกวิเคราะห์ ในภาพรวมของภูมิภาคเท่านั้น ไม่มีการระบุถึงตัวตน ของกลุ่มตัวอย่างและชื่อสถาบันการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง สามารถตอบแบบสอบถามโดยอิสระ โดยใช้เวลา ประมาณ 40 นาที เมื่อเสร็จแล้วให้นำใส่ไว้ในกล่อง ตามที่กำหนด

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยนี้ ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา เอกสารรับรองเลขที่ IRB1-084/2566 รับรองเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2566 - 17 สิงหาคม 2567

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS Version 27 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล และพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมาย ด้วยสถิติเชิงบรรยาย โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติด โดยใช้ Simple logistic regression และวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อร่วมกันทำนายการใช้สารเสพติด โดยใช้ Multivariate logistic regression

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,150 คน มีความชุกของกลุ่มที่ใช้สารเสพติดถูกกฎหมาย จำนวน 523 คน (ร้อยละ 45.48) และกลุ่มที่ไม่ใช้สารเสพติดถูกกฎหมาย จำนวน 627 คน (ร้อยละ 54.52) กลุ่มที่ใช้สารเสพติดถูกกฎหมายส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 80.9 มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA) ตั้งแต่ 3.01 ขึ้นไป ร้อยละ 63.3 มีรายรับเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 2,001 - 4,000 บาท ร้อยละ 48.9 มีความเพียงพอของรายได้ ร้อยละ 76.1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ช่วงอายุที่เริ่มใช้สารเสพติด ค่าเฉลี่ยอายุที่เริ่มใช้สารเสพติด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมาย ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา (n = 523)

ชนิดของสารเสพติด	จำนวน	ร้อยละ	ช่วงอายุที่เริ่มใช้สารเสพติด		
			Min	Max	Mean (SD)
บุหรี่ย	218	41.6	4	20	14.77 (2.78)
แอลกอฮอล์	255	48.8	6	20	15.47 (2.14)
กัญชา	18	3.4	6	20	16.10 (1.97)
ใบกระท่อม	16	3.1	13	20	16.10 (1.51)
สารผสมน้ำต้มใบกระท่อม	16	3.1	12	20	16.02 (1.62)

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายในช่วง

ไม่ได้ทำงานพิเศษ ร้อยละ 62.9 พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ร้อยละ 75.9 สถานภาพสมรสของบิดาและมารดา อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 56.8 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สารเสพติดส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัวทางด้านจิตใจ ร้อยละ 98.3 เช่นเดียวกับมารดาและบิดา ที่ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัวทางด้านจิตใจ ร้อยละ 98.7 และ 98.1 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ภาวะสุขภาพในปัจจุบันในระดับดี ร้อยละ 56.4 และมีบิดาที่กำลังใช้สารเสพติด ร้อยละ 38.3 แต่ร้อยละ 64.4 มารดาไม่เคยใช้สารเสพติด นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สารเสพติดมีเพื่อนที่กำลังใช้สารเสพติด ร้อยละ 58.7 ในขณะที่แฟนไม่เคยใช้สารเสพติด ร้อยละ 79.1

2. ข้อมูลปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมาย พบว่า ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างมีการใช้แอลกอฮอล์ สูงที่สุด รองลงมาคือ บุหรี่และกัญชา คิดเป็นร้อยละ 48.8, 41.6 และ 3.4 ตามลำดับ โดยบุหรี่ยมีช่วงอายุที่เริ่มใช้น้อยที่สุด คือ 4 ปี รองลงมา คือ แอลกอฮอล์และกัญชา มีช่วงอายุที่เริ่มใช้เท่ากัน คือ 6 ปี ดังตารางที่ 1

3 เดือนที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA) ในช่วง 3.01 - 4.00 มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายสูงกว่ากลุ่มที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2.00 (OR = 0.47, 95% CI: 0.24 - 0.91, p < .05)

ด้านรายรับ พบว่า กลุ่มที่มีรายรับเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 4,001 - 6,000 บาท มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายสูงกว่ากลุ่มที่มีรายรับเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000 บาท (OR = 1.54, 95% CI: 1.05 - 2.27, $p < .05$) และกลุ่มที่มีความไม่เพียงพอของค่าใช้จ่าย มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายสูงกว่ากลุ่มที่มีความเพียงพอของค่าใช้จ่ายที่ได้รับ (OR = 1.38, 95% CI: 1.04 - 1.84, $p < .05$) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานพิเศษ มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ทำงานพิเศษ (OR = 1.62, 95% CI: 1.26 - 2.09, $p < .001$) ปัจจัยในกลุ่มบุคคลใกล้ชิด พบว่า กลุ่มที่บิดาเคยมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด (OR = 1.73, 95% CI: 1.28 - 2.32, $p < .001$) และบิดากำลังใช้สารเสพติด (OR = 1.81, 95% CI: 1.38 - 2.38, $p < .001$) มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายสูงกว่ากลุ่มที่บิดาไม่เคยใช้สารเสพติด ส่วนกลุ่มที่มารดาเคยมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด (OR = 1.66, 95% CI: 1.22 - 2.26, $p < .01$) และ

มารดากำลังใช้สารเสพติด (OR = 1.89, 95% CI: 1.30 - 2.74, $p < .001$) มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายสูงกว่ากลุ่มที่มารดาไม่เคยใช้สารเสพติด และยังพบว่ากลุ่มที่เพื่อนเคยมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด (OR = 3.66, 95% CI: 2.59 - 5.16, $p < .001$) และเพื่อนกำลังใช้สารเสพติด (OR = 5.60, 95% CI: 4.19 - 7.48, $p < .001$) มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายสูงกว่ากลุ่มที่เพื่อนไม่เคยใช้สารเสพติด นอกจากนี้กลุ่มที่แฟนเคยมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด (OR = 2.07, 95% CI: 1.35 - 3.17, $p < .001$) และแฟนกำลังใช้สารเสพติด (OR = 2.38, 95% CI: 1.48 - 3.82, $p < .001$) มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายสูงกว่ากลุ่มที่แฟนไม่เคยใช้สารเสพติด ส่วนปัจจัยด้านจิตใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าคะแนนบุคลิกภาพไวต่อความวิตกกังวลเพิ่มขึ้นจะมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายลดลง (OR = 0.96, 95% CI: 0.92 - 1.00, $p < .05$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดที่ถูกกฎหมายในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา (n = 1,150 คน)

ปัจจัย	OR	p-value	95% CI
เพศ			
หญิง (Ref)			
ชาย	1.28	.087	0.97 - 1.71
ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA)			
≤ 2.00 (Ref)			
2.01 - 3.00	0.84	.622	0.42 - 1.68
3.01 - 4.00	0.47	.026*	0.24 - .91
รายรับเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)			
≤ 2,000 (Ref)			
2,001 - 4,000	1.17	.351	0.85 - 1.61
4,001 - 6,000	1.54	.029*	1.05 - 2.27
≥ 6,001	1.24	.357	0.77 - 1.98
ความเพียงพอของค่าใช้จ่าย			
เพียงพอ (Ref)			
ไม่เพียงพอ	1.38	.025*	1.04 - 1.84

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดที่ถูกกฎหมายในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา
(n = 1,150 คน) (ต่อ)

ปัจจัย	OR	p-value	95% CI
ทำงานพิเศษ			
ไม่ทำ (ref)			
ทำ	1.62	< .001***	1.26 - 2.09
พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของบิดา			
ไม่เคยใช้ (ref)			
เคยใช้	1.73	< .001***	1.28 - 2.32
กำลังใช้	1.81	< .001***	1.38 - 2.38
พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของมารดา			
ไม่เคยใช้ (ref)			
เคยใช้	1.66	.001**	1.22 - 2.26
กำลังใช้	1.89	< .001***	1.30 - 2.74
พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเพื่อน			
ไม่เคยใช้ (ref)			
เคยใช้	3.66	< .001***	2.59 - 5.16
กำลังใช้	5.60	< .001***	4.19 - 7.48
พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของแฟน			
ไม่เคยใช้ (ref)			
เคยใช้	2.07	< .001***	1.35 - 3.17
กำลังใช้	2.38	< .001***	1.48 - 3.82
ความยากในการกำกับการบริโภค	1.00	.496	0.99 - 1.02
ลักษณะบุคลิกภาพที่เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด			
บุคลิกภาพหมดหวัง	1.02	.238	0.99 - 1.06
บุคลิกภาพไวต่อความวิตกกังวล	0.96	.046*	0.92 - 1.00
บุคลิกภาพหุ่นหันหลังแล่น	1.01	.789	0.96 - 1.05
บุคลิกภาพแสวงหาความรู้สึกตื่นเต้น เร้าใจ	1.03	.193	0.99 - 1.07
ภาวะสุขภาพจิต			
ภาวะซึมเศร้า	0.99	.582	0.96 - 1.02
ภาวะวิตกกังวล	1.01	.690	0.97 - 1.04
ภาวะเครียด	1.02	.150	0.99 - 1.05

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

หลังจากวิเคราะห์ Simple logistic regression พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา มีจำนวน 13 ตัวแปร ได้แก่ 1) ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA) ในช่วง 3.01 - 4.00 2) รายรับเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 4,001 - 6,000 บาท 3) ความไม่เพียงพอของค่าใช้จ่าย 4) ทำงานพิเศษ 5) บิดาเคยมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด 6) บิดากำลังใช้สารเสพติด 7) มารดาเคยมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด 8) มารดากำลังใช้สารเสพติด 9) เพื่อนเคยมี

พฤติกรรมใช้สารเสพติด 10) และเพื่อนกำลังใช้สารเสพติด 11) แพนเคยมีพฤติกรรมใช้สารเสพติด 12) แพนกำลังใช้สารเสพติด และ 13) บุคลิกภาพไวต่อความวิตกกังวล จากนั้นได้นำตัวแปร 13 ตัวนี้ เข้าสู่การวิเคราะห์ Multivariate logistic regression โดยวิธี Enter ผลการวิเคราะห์ เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นๆ แล้วพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ระดับผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) ที่อยู่ในช่วง 3.01 - 4.00 ($OR_{Adj} = 0.26$, 95% CI: 0.12 - 0.58) ความไม่เพียงพอของค่าใช้จ่าย ($OR_{Adj} = 1.60$, 95% CI: 1.14 - 2.26) การทำงานพิเศษ ($OR_{Adj} = 1.64$, 95% CI: 1.20 - 2.23) เพื่อนเคยมีพฤติกรรมใช้สารเสพติด ($OR_{Adj} = 3.59$, 95% CI: 2.39 - 5.39) และ เพื่อนกำลังใช้สารเสพติด ($OR_{Adj} = 5.14$, 95% CI: 3.64 - 7.27) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา (Multivariate logistic regression) (n = 1,150 คน)

ปัจจัย	β	S.E.	OR_{Adj}	p-value	95%CI
ผลการเรียนเฉลี่ย (ref = ≤ 2.00)					
2.01 - 3.00	-0.69	0.42	0.50	.103	0.22 - 1.15
3.01 - 4.00	-1.35	0.41	0.26	< .001***	0.12 - .58
รายรับเฉลี่ยต่อเดือน (ref = $\leq 2,000$ บาท)					
2,001 - 4,000 บาท	-0.04	0.19	0.83	.960	0.66 - 1.39
4,001 - 6,000 บาท	0.17	0.23	1.18	.474	0.75 - 1.85
$\geq 6,001$ บาท	-0.24	0.29	0.79	.412	0.45 - 1.39
ความเพียงพอของค่าใช้จ่าย (ref = เพียงพอ)					
ไม่เพียงพอ	0.47	0.18	1.60	.007**	1.14 - 2.26
ทำงานพิเศษ (ref = ไม่ทำ)					
ทำ	0.49	0.16	1.64	.002**	1.20 - 2.23
พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของบิดา (ref = ไม่เคยใช้)					
เคยใช้	0.20	0.19	1.22	.306	0.83 - 1.78
กำลังใช้	0.17	0.19	1.19	.360	0.82 - 1.70
พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของมารดา (ref = ไม่เคยใช้)					
เคยใช้	0.03	0.20	1.03	.894	0.69 - 1.52
กำลังใช้	0.25	0.26	1.27	.345	0.77 - 2.10
พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของมารดา (ref = ไม่เคยใช้)					
เคยใช้	0.03	0.20	1.03	.894	0.69 - 1.52
กำลังใช้	0.25	0.26	1.27	.345	0.77 - 2.10
พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเพื่อน (ref = ไม่เคยใช้)					
เคยใช้	1.28	0.21	3.59	< .001***	2.39 - 5.39
กำลังใช้	1.64	0.18	5.14	< .001***	3.64 - 7.27

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา (Multivariate logistic regression) (n = 1,150 คน) (ต่อ)

ปัจจัย	β	S.E.	OR _{Adj}	p-value	95%CI
พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของแฟน (ref = ไม่เคยใช้)					
เคยใช้	0.30	0.26	1.35	.241	0.82 - 2.24
กำลังใช้	0.50	0.29	1.66	.081	0.94 - 2.91
บุคลิกภาพไวต่อความวิตกกังวล	-.045	0.30	0.26	1.35	0.91 - 1.01

- 2 log likelihood = 1140.54, Chi-square (df = 16) = 179.88 (p < .001), Nagelkerke R² = .23
* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

การอภิปรายผลการวิจัย

สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มที่ใช้และไม่ใช้สารเสพติดถูกกฎหมายมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 45.45 และ 54.52 ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องความชุกและปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สารเสพติดมากกว่าหนึ่งชนิดร่วมกันในวันเดียวกันของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือของ จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ และคณะ³⁶ ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 35.5 เคยทดลองใช้สารเสพติดมาแล้วในช่วงชีวิต แสดงให้เห็นว่าเยาวชนกลุ่มนักเรียนนักศึกษาสามารถเข้าถึงและใช้สารเสพติดถูกกฎหมายได้โดยง่าย และแนวโน้มของการใช้สารเสพติดไม่ได้ลดลงแต่อย่างใด และปัจจุบันนโยบายปลดล็อกสารเสพติดบางชนิดจากกฎหมายยาเสพติด เช่น กัญชา และกระท่อม ประกอบกับการซื้อขายในปัจจุบันที่สะดวกมากขึ้น ทั้งในร้านค้าปลีก ร้านสะดวกซื้อ แพลตฟอร์มออนไลน์ รวมทั้งร้านที่จัดริมทาง จึงทำให้สารเสพติดถูกกฎหมายง่ายในการเข้าถึงเพิ่มมากขึ้น โดยประเภทของสารเสพติดถูกกฎหมายที่ใช้สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สุรา บุหรี่ และสารผสมน้ำต้มใบกระท่อม คิดเป็นร้อยละ 48.8, 41.6 และ 3.4 ตามลำดับ

สอดคล้องกับการศึกษาของ พิมพ์พิสาข์ จอมศรี และคณะ⁷ ที่ศึกษาความชุกของการใช้สารเสพติดและความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สารเสพติดกับพฤติกรรมแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจของนักเรียนอาชีวศึกษา สารเสพติดที่นักเรียนอาชีวศึกษาเคยใช้อย่างน้อย 1 ครั้งในชีวิต พบว่า สารเสพติดที่เคยใช้สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สุรา ร้อยละ 47.5 บุหรี่ ร้อยละ 36.1 และกัญชา ร้อยละ 9.5 เช่นเดียวกับการศึกษาความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการใช้สารเสพติดของวัยรุ่นของ อรรถพล ภูอาษา³ พบว่า มีความชุกของกลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่ ร้อยละ 10.75 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 15.28 และมีประสบการณ์ใช้สารเสพติดอื่นๆ ร้อยละ 5.66 ขณะเดียวกันมีการศึกษาของ อัจฉราพร สี่หิรัญวงศ์ และคณะ³⁷ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความเชื่อและเจตคติ เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ากับพฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่ยาสูบของเยาวชนไทยในภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 3,830 คน พบว่า เยาวชนไทยในสถานศึกษาที่มีความชุกของการสูบบุหรี่ จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 และยังพบว่าในกลุ่มอาชีวศึกษามีการใช้บุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่ยาสูบมากกว่ากลุ่มมัธยม โดยเยาวชนอาชีวศึกษามีโอกาสในการใช้บุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่ยาสูบมากกว่ามัธยมถึง 3 เท่า (OR 3.42, 95% CI: 1.81, 6.45, p < .001) และ 8 เท่าตามลำดับ (OR 7.97, 95% CI:

4.31, 14.71, $p < .001$) อธิบายได้ว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้ อยากรอง ต้องการความตื่นเต้นท้าทาย แต่ยังขาดประสบการณ์ในการยับยั้งชั่งใจ จากการศึกษาพบว่า ช่วงวัยที่มีการใช้สารเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 12 - 14 ปี สูงถึงร้อยละ 46.16 โดยเหตุจูงใจที่สำคัญที่สุด คือ อยากรู้อยากลอง ร้อยละ 63.4³

2. ปัจจัยชีวิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การใช้สารเสพติดถูกกฎหมายของนักศึกษาอาชีวะ ในเขตภาคตะวันออก ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ถูกกฎหมายมากที่สุด คือ การมีเพื่อนที่กำลังใช้สารเสพติด ($OR_{Adj} = 5.14$, 95% CI: 3.64 - 7.27, $p < .001$) รองลงมา คือ มีเพื่อนที่เคยใช้สารเสพติด ($OR_{Adj} = 3.59$, 95% CI: 2.39 - 5.39, $p < .001$) สะท้อนให้เห็นว่าเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการมีพฤติกรรมของเยาวชนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ อาจเป็นผลจากพฤติกรรมเลียนแบบเพื่อให้ได้การยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือถูกท้าทาย และในวัยนี้มักที่จะให้ความสนใจกับเพื่อนมากกว่า ครอบครัวและอยากทำตามสิ่งที่เพื่อนทำ การอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีการใช้สารเสพติด จึงทำให้เยาวชนนั้นเพิ่มโอกาสในการใช้สารเสพติดตามไปด้วย ดังการศึกษาของ วิภา ดำธารัฐกุล และคณะ⁶ เรื่อง บริบทแวดล้อมและสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในกลุ่มอาชีวะ ภายใต้บริบทพื้นที่เสี่ยงสู่มาตรการป้องกันแก้ไข ปัญหาเชิงบูรณาการระดับจังหวัด พบว่า สาเหตุของการใช้สารเสพติดส่วนมากมาจากการชักชวนของเพื่อน รุ่นพี่ในโรงเรียน คนในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ และคณะ² ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดของเยาวชนไทยในอำเภอหาดใหญ่ และการศึกษาของ อามีนิลลา หะยีซอ และ รติพร ถึงฝั่ง¹⁷ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้สารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p <$

.001) และในทางตรงกันข้าม การเลือกคบกลุ่มเพื่อนที่ดี ย่อมทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ดีตามไปด้วย เนื่องจากการเป็นเพื่อนที่อยู่ในสถาบันการศึกษาเดียวกันย่อมมีความใกล้ชิดกันเป็นอย่างมาก มีการใช้เวลาอยู่กับกลุ่มเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งในเวลาเรียน การทำกิจกรรมและการพบปะสังสรรค์ จึงมีโอกาที่จะทำให้คนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันมีพฤติกรรมที่ดี คล้อยตามกัน นอกจากนี้การที่จะอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ดีได้ย่อมต้องอาศัยสัมพันธภาพที่ดีต่อกันด้วย ดังการศึกษาของ สรวิชญ์ เหล่าตรุณ และคณะ²⁴ พบว่า ปัจจัยด้านการมีสัมพันธภาพกับเพื่อนสามารถทำนายพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเสพติดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.196$, $p < .01$)

ปัจจัยด้านระดับผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) ที่อยู่ในช่วง 3.01 - 4.00 เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดถูกกฎหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($OR = 0.26$, 95% CI: 0.12 - 0.58, $p < .001$) อธิบายได้ว่า ยิ่งระดับผลการเรียนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดลดลง ซึ่งเป็นไปได้ว่าความสามารถในการเรียนมีผลต่อการใช้สารเสพติด หากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี แสดงถึงการเป็นผู้ฝึกฝนในการเรียนรู้ ย่อมรู้จักตัดสินใจได้ถูกต้อง และไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด แม้จะได้รับการชักชวน สอดคล้องกับการศึกษาของ เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ และคณะ² พบว่า ปัจจัยด้านความรู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -0.064$, $p < .01$) เช่นเดียวกับการศึกษาของ สรวิชญ์ เหล่าตรุณ และคณะ²⁴ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเสพติดของนักเรียนได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.185$, $p < .01$) ขณะเดียวกันการที่จะมีผลการเรียนที่ดีก็ต้องทุ่มเทเวลา และมุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ จึงไม่ได้ใช้เวลาไปกับสารเสพติด สอดคล้องกับการศึกษาของ Choden และคณะ¹⁴ ที่พบว่า ความมุ่งมั่นในการเรียนที่ลดลงเป็นปัจจัย

ทำนายพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของวัยรุ่นได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -0.13$, $p < .001$)

ความไม่เพียงพอของค่าใช้จ่าย (OR = 1.60, 95% CI: 1.14 - 2.26) และการทำงานพิเศษ (OR = 1.64, 95% CI: 1.20 - 2.23) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การใช้สารเสพติดถูกกฎหมาย อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ($p < .01$) อาจเป็นไปได้ว่าความไม่เพียงพอของ ค่าใช้จ่ายที่ได้รับและการไปทำงานพิเศษอาจทำให้ เปิดโอกาสให้เข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสังคมที่ แปลกใหม่ มีสิ่งยั่วยุ หากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี อาจเป็นปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรมในทางที่ไม่ดี ตามไปด้วย หากมีการเสพติดอย่างหนักอาจเกิดโรค จากการใช้สารเสพติดได้ ซึ่งสอดคล้องกับการ ศึกษาของ Tolstrup และคณะ²⁶ พบว่า วัยรุ่นที่ ครอบครัวมีรายได้ต่ำมีความสัมพันธ์กับอุบัติการณ์ การมาโรงพยาบาลด้วยปัญหาจากการใช้แอลกอฮอล์ (OR = 1.46, CI = 1.15 - 1.86) และการศึกษาของ Lindgren และคณะ³⁸ พบว่า นักศึกษาที่มีหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับโรคที่เกิดจากการใช้สุรา ($r = .18$ $p < .01$) ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความไม่เพียงพอของ ค่าใช้จ่ายในการศึกษาและการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้ต้องดิ้นรนหางานพิเศษเพื่อดูแลตนเอง การทำงาน พิเศษจึงเพิ่มความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาของ Leeman และคณะ¹⁹ พบว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมมีการทำงานพิเศษ ไปด้วย ร้อยละ 40.40 การทำงานพิเศษมีความสัมพันธ์ กับการใช้แอลกอฮอล์ (OR = 1.57, CI = 1.30 - 1.89,

$p < .001$) และกัญชา (OR = 1.35, CI = 1.10 - 1.66, $p < .01$) และการทำงานพิเศษทำนายการสูบบุหรี่ จัดได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (OR = 1.25, CI = 1.11 - 1.42, $p < .001$) อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้ ไม่ได้เก็บข้อมูลในส่วนของลักษณะงานพิเศษที่ทำ จึงอาจยังไม่สามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มเยาวชนที่ทำงาน พิเศษอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมหรือไม่

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย ไปใช้

1. สถานศึกษา บุคลากรด้านสุขภาพ หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำปัจจัยด้านผลการ เรียนเฉลี่ยสะสม กลุ่มเพื่อนที่มีการใช้สารเสพติด ความไม่เพียงพอของค่าใช้จ่ายที่ได้รับ การทำงาน พิเศษ มาวิเคราะห์และพัฒนากิจการกิจการ การเรียนการสอน ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทั้งในวิชาชีพ และการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้รู้เท่าทัน การใช้สารเสพติด ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการ ใช้ สารเสพติดต่อไป

2. นักวิจัยควรพัฒนาโปรแกรมการป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงในการใช้สารเสพติดถูกกฎหมาย โดย คำนึงถึงปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อนที่มีการใช้สารเสพติด การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม วิธีการเลือกคบเพื่อน และทักษะการ ปฏิเสธการปฏิบัติพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

1. Langka W, Charoensuk O, Srisawat P, Boriboon G. Current affairs analysis of the risk and immune factors on substance abuse risk behaviors of children and juveniles in voluntary development and self-defense village (VDS). Journal of Early Childhood Education Management 2019;1(1):28-43. (in Thai).
2. Sangkapan J, Boonprakarn K, Chengchao C, Chanthawong A, Limyothin P. Factors influencing risk behavior on substance abuse of Thai youth in Hat Yai district, Songkhla province. Journal of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus 2020;31(3):88-103. (in Thai).

3. Phuasa A. Prevalence and factors associated with adolescent sexual risk and substance abuse behaviors in Chom Phra district, Surin province. *Journal of the Office of DPC 7 Khon Kaen* 2022;28(3):1-11. (in Thai).
4. United Nations Office on Drug and Crime [UNODC]. World drug report 2012. New York: United Nation. [Internet]. [cited 2023 April 20]. Available from: https://www.unodc.org/res/wdr2022/MS/WDR22_Booklet_2.pdf
5. National Center for Drug Abuse Statistics. Teenage drug use statistics 2021: data & trends on abuse. [Internet]. [cited 2023 March 4]. Available from: <https://drugabusestatistics.org/teen-drug-use/>
6. Danthamrongkul V, Rakthamsmaer A, Voratechakongkha S, Sawadichai S, Changmongkol S. Context, affecting Factors and substance abuse situation among vocational students in high risk Provinces. *Thai Journal of Addiction* 2016;4(1):33-50. (in Thai)
7. Chomsri P, Aramratana A, Siviroj P, Kuntawee S. Prevalence of substance used, and association between substances used with sensation seeking among vocational students. *Nursing Journal CMU* 2017;44(2):172-81. (in Thai).
8. Klinnimnual R, Srivilert J, Wongtapetian J. Characteristics of methamphetamine-dependent patients. *Thai Journal of Addiction* 2021;7(1):40-52. (in Thai).
9. Poudel A, Gautam S. Age of onset of substance use and psychosocial problems among individuals with substance use disorders. *BMC Psychiatry* 2017;17(1):1-7.
10. Paileeklee S. A surveillance of alcohol, tobacco, substance use and health-risk behaviors among high school students in Thailand. [Research Report]. Faculty of Medicine, Khon Kaen University; 2016. (in Thai).
11. Hamidullah S, Thorpe HH, Frie JA, Mccurdy RD, Khokhar JY. Adolescent substance use and the brain: behavioral, cognitive and neuroimaging correlates. *Front Hum Neurosci* 2020;4(298):1-27.
12. Kuhn C. Emergence of sex differences in the development of substance use and abuse during adolescence. *Pharmacol Ther* 2015;153:55-78.
13. McKee K, Russell M, Mennis J, Mason M, Neale M. Emotion regulation dynamics predict substance use in high-risk adolescents. *Addict Behav* 2020; 106:106374.
14. Choden P, Hengudomsub P, Deoisres W. Factors influencing substance use among adolescents in a higher secondary school in Thimphu, Bhutan. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University* 2019;26(4):60-9. (in Thai).
15. Tian S, Zhang T, Chen X, Pan CW. Substance use and psychological distress among school-going adolescents in 41 low-income and middle-income countries. *J Affect Disord* 2021;291:254-60.

16. Cioffredi LA, Kamon J, Turner W. Effects of depression, anxiety and screen use on adolescent substance use. *Prev Med Rep* 2021;22:101362.
17. Hayeesora A, Teungfung R. Factors Affecting Substance Abuse Risk Behaviors of Undergraduate Students at One of the Universities in the Three Southern Border Provinces. *Journal of Social Development and Management Strategy* 2022;25(2):29-49. (in Thai).
18. Weiss NH, Kiefer R, Goncharenko S, Raudales AM, Forkus SR, Schick MR, et al. Emotion regulation and substance use: a meta-analysis. *Drug Alcohol Depend* 2022;230:109131.
19. Leeman RF, Hoff RA, Krishnan-Sarin S, Patock-Peckham JA, Potenza MN. Impulsivity, sensation-seeking, and part-time job status in relation to substance use and gambling in adolescents. *J Adolesc Health* 2014;54(4):460-6.
20. Raines AM, Ennis CR, Allan NP, McGrew SJ, Walton JL, Rogers AH, et al. Anxiety sensitivity and substance use: differential levels across individuals primarily using opioids, cannabis, or stimulants. *Addict Behav* 2021;116:106791.
21. Howe LK, Fisher LR, Atkinson EA, Finn PR. Symptoms of anxiety, depression, and borderline personality in alcohol use disorder with and without comorbid substance use disorder. *Alcohol* 2021;90:19-25.
22. Hayeesora A, Teungfung R. Factors affecting substance abuse risk behaviors of undergraduate students at one of the universities in the Three Southern Border provinces. *Journal of Social Development and Management Strategy* 2023;25(2):29-49. (in Thai).
23. Miller A, Cook JM. The adolescent substance use risk continuum: a cultural, strengths-based approach to case conceptualization. *Professional Counselor* 2017;7(1):1-4.
24. Laodarun S, Dallas CJ, Hengudomsub P. Factors influencing drug preventive behaviors among students of opportunity expansion schools. *Journal of Nursing and Health Care* 2018;36(4):146-56. (in Thai).
25. Benny C, Steele BJ, Patte KA, Leatherdale ST, Pabayo R. Income inequality and daily use of cannabis, cigarettes, and e-cigarettes among Canadian secondary school students: Results from COMPASS 2018-19. *Int J Drug Policy* 2023;115:104014.
26. Tolstrup JS, Kruckow S, Becker U, Andersen O, Sawyer SM, Katikireddi SV, et al. Socioeconomic inequalities in alcohol-related harm in adolescents: a prospective cohort study of 68,299 Danish 15-19-year-olds. *EClinicalMedicine* 2023;62:102129.
27. Iosua EE, Gray AR, McGee R, Landhuis CE, Keane R, Hancox RJ. Employment among schoolchildren and its associations with adult substance use, psychological well-being, and academic achievement. *J Adolesc Health* 2014;55(4):542-8.

28. Office of the Vocational Education Commission. Number of students, academic year 2021, public and private sectors categorized by educational institution, grade level, and gender. [Internet]. [cited 2023 Feb 4]. Available from: <https://techno.vec.go.th>. (in Thai).
29. Daniel WW. Biostatistics: a foundation for analysis in the health sciences. Biometrics 2013;44(1):317-8.
30. Kaufman EA, Xia M, Fosco G, Yaptangco M, Skidmore CR, Crowell SE. The Difficulties in Emotion Regulation Scale Short Form (DERS-SF): validation and replication in adolescent and adult samples. Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment 2016;38(3):443-55.
31. Srisopa P, Mounkum S, Hengudomsub P, Sirikit R. Psychometric properties of difficulties in Emotion Regulation Scale – Short Form Thai version in university students. [Research Report]. Chonburi: Faculty of Nursing Burapha University; 2022. (in Thai).
32. Woicik PA, Stewart SH, Pihl RO, Conrod PJ. The substance use risk profile scale: a scale measuring traits linked to reinforcement-specific substance use profiles. Addict Behav 2009;34(12):1042-55.
33. Beaton DE, Bombardier C, Guillemin F, Ferraz MB. Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. Spine 2000;25(24):3186-91.
34. Lovibond PF, Lovibond SH. The structure of negative emotional states: comparison of the Depression Anxiety Stress Scales (DASS) with the Beck Depression and Anxiety Inventories. Behav Res Ther 1995;33(3):335-43.
35. Oei TP, Sawang S, Goh YW, Mukhtar F. Using the Depression Anxiety Stress Scale 21 (DASS-21) across cultures. Int J Psychol 2013;48(6):1018-29.
36. Phetphum C, Noosorn N, Patanathabutr P, Thawatchaijareonying K, Yangthisan N. The prevalence and factors affecting of same-day substance co-and tri-use among the vocational students in the northern, Thailand. [Research Report]. Phitsanulok: Faculty of Public Health Naresuan University; 2021. (in Thai).
37. Seeherunwong A, Muangsakul W, Angsukiattitavorn S, Tipayamongkhogul M, Ondee P. Association between personal factors, beliefs, and attitudes towards e-cigarettes and cigarettes use among Thai youths in Central Region, Bangkok and its perimeter. RTN Med J 2023;50(3):579-94. (in Thai).
38. Lindgren KP, Tristao T, Neighbors C. The association between student loan debt and perceived socioeconomic status and problematic drinking and mental health symptoms: a preliminary investigation. Addict Behav 2023;139:107576.